

Hospodaření ČR v roce 2024: deficit rozpočtu o 10,6 mld. Kč nižší proti plánu, ale i díky nesystémovým krokům

3.9.2025 - | Nejvyšší kontrolní úřad

STANOVISKO NKÚ K NÁVRHU STÁTNÍHO ZÁVĚREČNÉHO ÚČTU ČR ZA ROK 2024 (3. září 2025).

Jak dopadlo hospodaření České republiky v roce 2024? Na první pohled jsou některé ukazatele v porovnání s rokem 2023 optimistické: inflace se snížila na 2,4 %, nezaměstnanost zůstala nejnižší v EU, deficit státního rozpočtu byl o 10,6 mld. Kč nižší oproti plánovanému schodku ve výši 282 mld. Kč. Podrobnější rozbor návrhu státního závěrečného účtu ČR za rok 2024, který provedl NKÚ ve svém stanovisku, už ale na optimismu ubírá. NKÚ např. zjistil, že bez kladného salda prostředků z EU a finančních mechanismů ve výši 17,5 mld. Kč by deficit rozpočtu naopak překročil plánovanou výši o téměř sedm miliard korun.

Bilanci rozpočtu ovlivnilo i to, že po zářijových povodních vláda navýšila o 30 mld. Kč vládní rozpočtovou rezervu. Na odstraňování povodňových škod ale nakonec šlo pouze 15,6 mld. Kč. Z toho bylo reálně čerpáno dokonce jen 3,5 mld. Kč. Zbylé prostředky využila vláda na jiné účely – např. na sociální služby a dávky a dotace na obnovitelné zdroje energie. Rozpočtu na příjmové straně pomohly mj. příjmy z daně z neočekávaných zisků, tzv. wind-fall tax. V roce 2024 dosáhly 36,7 mld. Kč. Velkou část těchto příjmů vláda přitom nevyužila v souladu s původním záměrem – tedy na kompenzace drahých energií. Příjmy z wind-fall tax jsou navíc jen dočasné a skončí s rokem 2025. Ke zlepšení salda státního rozpočtu o 98,8 mld. Kč měl v roce 2024 přispět tzv. konsolidační balíček. Celkové saldo se ale nakonec meziročně snížilo jen o 17,1 mld. Kč, a to mimo jiné kvůli novým výdajům, například na obranu.

Veřejný dluh v poměru k HDP od roku 2020 – na rozdíl od většiny zemí EU – v ČR stále roste. Jeho podíl na HDP dosáhl loni úrovně 43,6 % (tj. téměř 3,5 bilionu Kč) a přiblížil se tak hranici dluhové brzdy. Výdaje na obsluhu státního dluhu meziročně vzrostly o 30 % a loni dosáhly hodnoty 88,5 mld. Kč.

Údaje z pracovního trhu ukazují, že hodinová mzda v ČR dosahuje přibližně poloviny průměru EU a reálná mzda v Česku zaznamenala (spolu se Švédskem) nejvyšší pokles v zemích OECD. Zato daňové zatížení práce v ČR je podle OECD dlouhodobě vysoké.

„Úkolem politiků je rozhodovat o tom, na co máme a na co už ne. A čekají je těžká dilemata. Bez nich ale negativní trajektorii ekonomického vývoje a strukturálních problémů státního rozpočtu nebudeme schopni zvrátit. V této situaci, kdy státní dluh i úroky z něj rostou a vynořují se nové plány, např. na obrovské výdaje na obranu na schválených 5 % HDP, bude třeba rozhodnout, na úkor jakých investic zajistíme zvýšení těchto výdajů. Jsou to těžké otázky, ale musíme si je klást častěji než jindy. Je totiž zřejmé, že si nebudeme moci dovolit všechno, na co jsme zvyklí. Budeme si muset říct, na co opravdu máme a co budeme muset oželeť, kde můžeme ušetřit a co budeme muset škrtnout. Bez tvrdých dat a nepříjemných rozhodnutí hrozí, že budoucnost bude ještě dražší. A chudší,“ okomentoval vývoj prezident NKÚ Miloslav Kala.

Kapitálové výdaje na obranu meziročně vzrostly o 152 %

Mezi lety 2023 a 2024 došlo k výrazné změně struktury kapitálových výdajů státního rozpočtu ve prospěch výdajů na obranu. Ty vzrostly o 152 % a přesáhly 2 % HDP. Díky tomu ČR poprvé od roku 2003 splnila svůj závazek vůči NATO. Zároveň to ale vyvolává otázku, zda byly tyto prostředky využity efektivně. Jen za prosinec 2024 Ministerstvo obrany (MO) vyčerpalo přibližně 50 mld. Kč (30 % ročních výdajů kapitoly MO) mj. na úhradu zálohových plateb některých zakázek, nikoliv pořízením techniky jako takové. Za celý rok 2024 dosáhl stav záloh na strategický vojenský materiál rekordních 71,3 mld. Kč. Skutečnost, že tyto prostředky byly vynaloženy, však sama o sobě nezaručuje posílení obranných schopností ČR.

Nutno dodat, že hodnota zakázek, které v oblasti obrany získaly v roce 2024 české společnosti, tvořila méně než 25 % celkové částky. Většina prostředků směřovala mimo ČR, což výrazně omezuje multiplikační efekt těchto investic na národní ekonomiku a snižuje jejich přínos k růstu HDP. Klíčové pro vytváření vyšší přidané hodnoty v obranném průmyslu jsou investice do výzkumu. MO však loni alokovalo na výzkum a vývoj pouze 0,2 % svých celkových výdajů. Bez většího zapojení domácího průmyslu a podpory výzkumu se nemusí vyšší výdaje na obranu pozitivně promítnout do české ekonomiky.

Státní fondy ztrácejí své opodstatnění

Hospodaření státních fondů skončilo v roce 2024 deficitem ve výši 19 mld. Kč, který byl z velké části pokryt dluhovým financováním. Výdaje na jejich provoz dosáhly 3,2 mld. Kč. Pokud státní fondy nemají z hlediska skladby svých rozpočtů dostatečný prostor pro dlouhodobé plánování strategických investic a jejich provoz je příliš drahý, je potřeba upravit jejich fungování. Státní fondy by neměly plnit pouze roli prostředníků v toku veřejných financí nebo sloužit jako nástroj zadlužování mimo rámec státního rozpočtu. Ukazuje se, že fondy ztrácejí své opodstatnění a jejich role by měla být přehodnocena. Už v roce 2012 NKÚ doporučoval zvážit jejich přínos a poté některé fondy sloučit, popřípadě zrušit.

Odbor komunikace

Nejvyšší kontrolní úřad

<https://www.nku.cz/cz/pro-media/tiskove-zpravy/hospodareni-cr-v-roce-2024:-deficit-rozpocetu-o-10-6-mld--kc-nizsi-proti-planu--ale-i-diky-nesystemovym-krokum-id14982>